

УДК 355.011(477)3-63

С. О. Зіньковський
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

УКРАЇНСЬКИЙ МИРОТВОРЧИЙ КОНТИНГЕНТ У РЕСПУБЛІЦІ ІРАК

У статті досліджуються основні аспекти участі українського миротворчого контингенту в процесі мирного врегулювання в Республіці Ірак. Автор аналізує основні причини відправки українського миротворчого контингенту до Республіки Ірак та результати цієї миротворчої місії для України, висвітлює особливості повсякденного життя українських миротворців.

Ключові слова: миротворчість, Ірак, провінція Васіт, український миротворчий контингент.

В статье исследуются основные аспекты участия украинского миротворческого контингента в процессе мирного урегулирования в Республике Ирак. Автор анализирует основные причины отправки украинского миротворческого контингента в Республику Ирак и результаты этой миротворческой миссии для Украины, раскрывает особенности повседневной жизни украинских миротворцев.

Ключевые слова: миротворчество, Ирак, провинция Васит, украинский миротворческий контингент.

The basic aspects of participation of the Ukrainian peacemaking contingent in the process of peaceful settlement in Republic of Iraq are inquired in the article. The author analyzes the main reasons for sending Ukrainian peacemaking contingent in the Republic of Iraq, and the results of this peacemaking mission for Ukraine, reveals the features of everyday life of the Ukrainian peacemaking contingent.

Key words: peacemaking, Iraq, province of Vasisit, Ukrainian peacemaking contingent.

З моменту проголошення незалежності України миротворча діяльність українського миротворчого контингенту є одним із пріоритетних напрямів зовнішньополітичної діяльності. Починаючи з 1992 р., близько 35 тис. військовослужбовців Збройних Сил України взяли участь у міжнародних миротворчих операціях. Прикладом такої діяльності є участь українського миротворчого контингенту у складі багатонаціональних сил зі створення умов стабільності та безпеки в Республіці Ірак.

Актуальність проблеми, розглянутої у статті, обумовлюється тим, що для України її миротворча діяльність має ключове значення, оскільки являє собою своєрідний засіб зміцнення власної національної безпеки через створення стабільного зовнішньополітичного середовища. Завдяки миротворчій діяльності Україна стверджує себе як повноправний суб'єкт міжнародних відносин, підвищує свій міжнародний авторитет і демонструє миролюбну політику. Але, незважаючи на неабияку актуальність, вказана проблема для вітчизняної науки є новою та малодослідженою.

Науково виважений, збалансований підхід до вивчення даної проблеми дає можливість використання набутого досвіду в подальшій миротворчій діяльності Збройних сил України.

Останнім часом в Україні поширились комплексні дослідження міжнародної системи підтримання миру й, особливо, проблеми розвитку взаємовпливу регіональних і міжнародних відносин в умовах постбіполярності світу (В. С. Бруз [1], А. Ю. Лега [7], В. О. Шамрай [19]). Одним із головних аспектів, розглянутих у цих дослідженнях, є місце України в розбудові сучасних мирних відносин у світі. Так, окремі питання миротворчості в історичній ретроспективі стали предметом дослідження донецького вченого П.Т. Кушніра «Історія миротворчої діяльності на Близькому Сході в 1945 – 2006 рр.» [6]. Історіографію зазначеної проблеми доповнює дисертаційна робота І. П. Козинця «Участь Збройних Сил України у міжнародній миротворчій діяльності (1992-2006 рр.)» [4], у якій розглянуто відповідну законодавчу базу такого роду діяльності, проаналізовано погляди вітчизняних і зарубіжних учених, розкрито основні етапи підготовки миротворчих підрозділів і контингентів до участі у миротворчих операціях, форми діяльності українських миротворців, характерні риси застосування Збройних Сил України у миротворчих акціях.

Серед спеціальних праць, присвячених перебуванню українського миротворчого контингенту в Республіці Ірак, слід виділити дослідження С. М. Попко «Застосування українського миротворчого контингенту в операції з підтримання миру в Республіці Ірак у 2003 – 2005pp.» [15]. У ній автор зосереджується на військовому аспекті діяльності українського миротворчого контингенту, але залишає поза увагою інші складові цієї проблеми, зокрема, економічний та політичний чинники.

Таким чином, на сьогодні вже існує певна кількість комплексних досліджень міжнародної системи підтримання миру за участі українських сил, проте проблема участі українського миротворчого контингенту в Республіці Ірак потребує додаткової розробки. Тому метою цієї статті є дослідження основних аспектів участі українського миротворчого контингенту в процесі мирного врегулювання в Республіці Ірак.

Офіційною причиною введення українських військ до Іраку були зобов'язання України як члена міжнародної спільноти відносно підтримання миру в усьому світі. В указі Президента України Леоніда Кучми від 2 червня 2003 року «Про направлення миротворчого контингенту для участі України у міжнародній миротворчій операції в Республіці Ірак» обґрунтовувалась доцільність такого важливого політичного кроку, і вказувалось, що Україна є членом ООН, який має керуватися Резолюцією Ради Безпеки ООН № 1483 (2003) від 22 травня 2003 р., тому її участь «в заходах зі створення умов стабільності та безпеки в Республіці Ірак спрямована на усунення загрози миру та міжнародній безпеці» [17, с. 32]. Слід зазначити, що незважаючи на наявність в указі посилання на резолюцію РБ ООН, український контингент не був «миротворчим» у традиційному розумінні, адже він діяв не під егідою ООН, а у складі так званої «коаліції» під патронатом США.

До того ж на офіційному рівні визначалися й інші причини для участі України у даній операції, зокрема, економічні. Так, у своєму указі Леонід Кучма заявляв, що «надання допомоги Республіці Ірак матиме важливе значення для забезпечення участі України у післявоєнній відбудові економіки цієї держави» [17, с. 32]. Особливо чітко перспектива вимальовувалась для вітчизняного військово-промислового комплексу, бо в Іраці звикли до радянської військової техніки, а українська характеризувалася такою ж простотою та низькою закупівельною вартістю.

Не менш важливими були неофіційні причини участі України в іракській кампанії. Особисто для Леоніда Кучми це була зручна нагода покращити свій імідж на міжнародній арені, який серйозно постраждав після серії гучних скандалів, пов'язаних із вбивством журналіста Георгія Гонгадзе та продажем Іракові, всупереч постанові ООН, радіолокаційної системи «Кольчуга».

До неофіційних причин участі України у цій кампанії можна також віднести прагнення військового командування підвищити рівень кваліфікації українських військовослужбовців, бо українські миротворці фактично брали участь у бойових діях.

Проте вербування добровольців для відправки в «гарячу точку» не було складним завданням. Мотивація у звичайних військовослужбовців щодо відрядження до Іраку була різною. Хтось шукав «екстриму», хтось бажав стати справжнім фахівцем військової справи, як Іван Жук з Тернополя, що так пояснював свою позицію: «Я не знаю. Можливо, бажання відчутти на власній шкірі, що таке війна, випробувати в ній себе. Наша армія не дає нам цього збагнути. Вона не робить з прищавуватих солдатиків справжніх чоловіків» [5, с. 6]. Дехто хотів зазирнути в іншу культуру, як, наприклад, Сергій Ярославцев: «Мені хотілося побачити світ, поспілкуватися з представниками інших націй. Та й матеріальний фактор зіграв свою роль» [11], чи Віталій Аполіков: «Коли б я ще зміг побачити Багдад, чи колиську всієї східної цивілізації – Вавилон?» [9].

Але перше місце посідав матеріальний фактор. Відомості про високий рівень зарплатні (щонайменше 600 доларів) стали для більшості завербованих до миротворчого контингенту військових головною причиною їхнього відрядження до Іраку. Капітан Анатолій Іченський з міста Деражні Хмельницької області так обґрунтовував свої мотиви для відрядження до Іраку: «Я, наприклад, у Львові знімаю квартиру, заробляю 1010 грн. на місяць. Звісно, що цього мені не вистачає. А в Іраку матиму стільки ж, лишень у доларах. Служба у миротворчих контингентах для мене – єдина можливість заробити» [12].

Перша група українських миротворців відправилась до Іраку 7 серпня о першій годині ночі з Миколаївського аеропорту. 150 військових були доставлені на Близький Схід двома лайнерами. До 11 серпня український контингент був уведений до Іраку. Офіційне виконання своєї миротворчої місії він розпочав 1 вересня. До цього моменту, ще з квітня 2003 р., поряд з Іраком – у Кувейті на одній з американських баз – стояв український батальйон хімічного захисту на випадок використання режимом Саддама Хусейна зброї масового знищення.

Усього в Іраці постійно перебувало 1 657 осіб, що входили до таких військових підрозділів: українського миротворчого контингенту (1 621 особа), групи офіцерів Багатонаціональних Сил у Іраку (Багатонаціонального Корпусу) (6 осіб), групи офіцерів штабу Багатонаціональної дивізії «Центр-Південь» (27 осіб), групи військової служби правопорядку (3 особи) [3].

Основними завданнями українського миротворчого контингенту стали: підтримання безпеки у зоні відповідальності, супровід конвоїв гуманітарних вантажів, несення служби на блокпостах, патрулювання, охорона органів місцевого самоврядування, релігійних та історичних пам'яток, мостів, джерел питної води та інших важливих об'єктів, контроль за здачею зброї цивільним населенням та учасниками колишніх озброєних формувань; здійснення інженерних та інших робіт, необхідних для ліквідації наслідків конфлікту; надання допомоги у забезпеченні цивільного населення питною водою; забезпечення безпеки діяльності міжнародних гуманітарних організацій; надання допомоги у перевезенні гуманітарних вантажів; евакуація цивільного населення у разі виникнення небезпеки його життя; надання медичних послуг, насамперед, першої медичної допомоги цивільному населенню; виконання інших функцій із гарантування безпеки і дотримання прав людини [3].

Окрім військових, до Іраку було доставлено українську військову техніку. Україна допомагала США у вантажних перевезеннях українськими «літаками-гігантами» АН-225 «Мрія» і АН-124 «Руслан». Головна база українського контингенту розташовувалась у місті Ель-Кут і мала назву «Дельта».

Українська бригада поступила в підпорядкування командування багатонаціональної дивізії «Центр-Південь», що мала в своїй основі польський контингент військ, але складалась із представників 20 держав і була дислокована в провінції Васіт за 140 км від Багдаду [3].

Українські миротворці патрулювали дві важливі магістралі, які з'єднують південь Іраку з Багдадом, охороняли 120-кілометрову ділянку кордону з Іраном і склади з боєприпасами колишньої іракської армії.

Екіпіровка та озброєння українського миротворчого контингенту були виключно вітчизняного виробництва або ж дісталися у спадок від радянської армії. Основною стрілецькою зброєю був АКС, гранатомети РПГ-7, бронетехніка була представлена БТР-80 та БРДМ-2 тощо [10].

Перше враження від Іраку у більшості українських миротворців було однаковим – неймовірна температура повітря, яка в літні місяці перевищувала 50 градусів за Цельсієм, та незвичні кольори навколишнього середовища – мало зеленого та багато жовтого.

Загалом, клімат не бував зеленою рослинністю, що стало важливим негативним психологічним чинником для миротворців. Оазис на березі Тигра, де був розташований базовий табір «Дельта», – невеличкий у порівнянні з пишним оазисом на березі Евфрата, де розташовувався давній Вавилон. Тут знаходилась база «Альфа» зі штабом багатонаціональної дивізії «Центр-південь», до якої під командуванням поляків входив український контингент. У провінції Васіт превалюють фінікові пальми і жорсткий чагарник, сіро-коричнева земля покрита мізерною рослинністю. Миротворці згадували також глинисті ґрунти, що в сезон дощів перетворювались на суцільну багнюку, яка, прилипаючи до взуття, заважала нормально пересуватись. Окрім цього існувало ще дві проблеми, до яких вимушені були пристосовуватись миротворці: перша – це хмари комарів, а друга – це так звана піщана блоха. Навіть у найспекотнішу погоду не можна було підкочувати рукави, адже піщана блоха кусає лише за відкриті ділянки шкіри.

Головна база українського контингенту «Дельта» знаходилась на території колишнього військового аеродрому. У цих будинках раніше жив обслуговуючий персонал авіації армії Саддама Хусейна. Умови життя були пристойними. У кожній кімнаті обов'язково знаходився кондиціонер. «У приміщенні після вуличної спеки досить холодно, дивишся на термометр, і не

віриш, що в кімнаті +25 градусів. І відразу перша порада: коли вирушаєте з кімнати, ставте кондиціонер на +18, приходите – перемикайте на +25 градусів, це оптимальний режим, перевірено досвідом. За температури нижче двадцяти п'яти простуда забезпечена. А ставити на вісімнадцять градусів змушує життя. За такої температури у вашу відсутність в кімнату не залізе різна небезпечна місцева живність – фаланги, сколопендри, і, головне, комарі, різнощики усіякої екзотичної зарази», – розповідали миротворці [10].

Ідальня базового табору «Дельта», як і всіх без виключення таборів контингентів коаліційних сил в Іраці, – американська, обслуговувалася фірмою ESS. Постачанням продуктів займався ще один монополіст – компанія KBR. Обслуговуючий персонал складали філіппінці. Завжди був накритий свого роду безкоштовний шведський стіл. З цього приводу українські миротворці відзначали: «Тут легко виявити новачків: вони набивають повні тарілки, хоча з'їсти все це не в змозі» [11]. Для підрозділів, які знаходилися у відриві від бази, здійснювався підвіз продуктів двічі на добу з бази «Дельта», для 52-го батальйону – з тилової бази міста Ал-Хілла. Для забезпечення гігієни тіла особового складу було встановлено 8 душових контейнерів. Прання здійснювалося у стаціонарній пральні. Ремонт та обслуговування техніки проводилося силами ремонтних взводів батальйонів та управління бригади на базах «Дельта», «Зулу» та безпосередньо на місцях несення служби.

Відносини з миротворцями інших країн складалися найкращим чином. Деякі з американців були вихідцями з України й добре знали українську чи російську мови. У рамках сприяння підтримці дружніх відносин з польським миротворчим контингентом проводились спільні масові заходи, зокрема, спільні обіди на Великдень [9].

Загалом зброя в руках місцевого іракського населення – явище звичайне, автомат чи рушниця є у кожного вдома, а стріляють іракці з будь-якого приводу: на честь народження сина, перемоги улюбленої команди, чи для вирішення побутових проблем із сусідами.

У таких умовах украї важливою була організація відновлення духовних і фізичних сил миротворців, виснажених одноманітними пейзажами пустелі, в якій дуже мало живого зеленого кольору, спекотним кліматом, монотонною роботою. Особливою популярністю серед особового складу користувалися спільні з військовослужбовцями миротворчих контингентів інших країн спортивні змагання з футболу, волейболу та баскетболу. За ініціативою офіцерів управління 5-ї окремої механізованої бригади (далі – омбр) було відкрито офіцерський клуб. Працював він щоп'ятниці. На першому засіданні було прийнято статут клубу та обрано його правління. У клубі оголошували цікаві новини і факти з життя бригади, здійснювали інформування про діяльність миротворців, готували культурні програми. Там же лунали авторські пісні, проводилися ток-шоу, конкурси анекдотів. Офіцерами прес-центру був підготовлений жартівливий відеосеріал «Бригада» про буденне життя миротворців в Іраку [16, с. 33].

Враховуючи значне психологічне навантаження, що випало на долю військовослужбовців, до структури 6 омбр (порівняно із 5 омбр) було додатково залучено фахівців-психологів і засновано газету «Миротворець».

У 6 омбр було створено колектив художньої самодіяльності – вокально-інструментальний ансамбль «Миротворець». Його репертуар складався з українських народних і військових пісень, пісень сучасних українських естрадних виконавців. Усього за час перебування в республіці Ірак самодіяльний ансамбль дав 14 концертів, причому два виїзні для військовослужбовців 62-го батальйону бригади, який дислокувався в Ес-Сувейрі. Послухати виступи українського колективу постійно заходили сусіди – поляки, казахи, американці. Стало традицією миротворчих коаліційних сил ходити на концерти до українського табору.

Ще однією традицією було приготування національних страв. Так, напередодні Дня незалежності України на загальних зборах особового складу всі одногolosно погодились, що святкового дня на столі у миротворців повинна бути якась страва з української кухні. Внаслідок нічної кухонної вахти на весь особовий склад було приготовано 10 тис. справжніх українських вареників. Для організації дозвілля військовослужбовців проводились екскурсії до цікавих міст регіону, розташування військових підрозділів [16, с. 33].

Важливе значення для підняття військового духу солдатів мало залучення міністерством оборони України до миротворчої місії в Іраку протоієрея Володимира (Кошарко) та ігумена Іоасафа

(Перетятко). Незважаючи на те, що священники представляли різні патріархати Православної церкви (Київський і Московський), пастви не бракувало в обох. Окрім богослужінь вони проводили ритуали освячення військової техніки, супроводжували екіпажі бойової техніки у конвоях. Була налагоджена тісна співпраця з польським священником – отцем Стшелецьким [5, с. 4].

Для підтримки зв'язку військовослужбовців із рідними, а також доступу до засобів масової інформації матеріально-технічна база контингенту була оснащена комплектами супутникового телебачення, телевізорами, відеомагнітофонами, музичними центрами, іншою сучасною радіоапаратурою.

Із прибуттям до Іраку українським військовослужбовцям довелося вирішувати додаткові труднощі: необхідно було у найкоротший строк ознайомитись із воєнно-політичною ситуацією, що склалася в країні: вивчити розстановку та напрями діяльності політичних і релігійних сил; з'ясувати ставлення населення; проаналізувати особливості дій незаконних збройних формувань та багато іншого. Ускладнював ситуацію мовний бар'єр. Не вистачало досвідчених перекладачів з арабської мови, які б повною мірою володіли місцевими діалектами. Миротворці щодо цього згадували: «Навалився величезний потік інформації. Тому доводилося вдень виконувати бойові завдання, а вночі – опрацьовувати документацію. На сон залишалося мало часу. Однак згодом звикли, стало легше» [14].

У цілому цивільне населення провінції Васіт мирлюбно ставилося до українських військових. У складній ситуації безвладдя в країні українські миротворці стали єдиним реальним захисником місцевих жителів від бандитів і мародерів [8]. Проте деякі місцеві жителі залишили неоднозначне враження в пам'яті українців. Як згадував з цього приводу один з миротворців: «Удень він гарний, а вночі направить на тебе автомат» [10].

На початку виконання миротворчої місії загальна обстановка в зоні відповідальності 5 омбр оцінювалася як стабільна, але важкопрогнозована. У першу чергу небезпеку для українських миротворців становили представники партії «Баас», «Федаїнів Саддама», колишні військовослужбовці регулярної армії, Республіканської гвардії, члени колишньої служби безпеки та розвідки. Прихильники скинутого режиму мали тісні контакти з міжнародним терористичними організаціями. Додавали клопоту миротворцям і різноманітні ісламістські організації радикального спрямування. Місцеве населення значно збідніло під час війни, що стало причиною зростання кількості злочинних угруповань. Часто різні сили використовували кримінальні структури у своїх цілях, пропонуючи винагороду за співпрацю.

За період перебування УМК в Іраці ситуація у підконтрольній українцям провінції постійно змінювалась, кожна ротація миротворців була змушена виконувати специфічні завдання.

Так, період перебування в Іраці 5-ої омбр можна охарактеризувати як етап невизначеності, протягом якого бойовики тільки набирали силу. У той же час йшов процес визначення пріоритетних методів діяльності УМК і засобів боротьби з бойовиками.

Найважчим для українців став період перебування в Іраці 6-ої омбр. У той час бойовики проявляли найбільшу активність, сподіваючись опанувати ситуацію. Цю особливість на собі відчули українські миротворці. Зокрема, Вадим Павленко з Тернополя, колишній контрактник, учасник бойових дій в Іраці (другої ротації) з цього приводу зазначав: «Коли їхав, громадянської війни ще не було. А десь у квітні розпочалося справжнє пекло – як погодні, так і воєнне. Хлопці з першого набору розповідали, що їм було легше, адже бомбардування через вечір тоді не було. А тепер в Іраці повним ходом іде громадянська війна, дедалі запекліша» [12]. Але найважчий період також став і переломним, українські миротворці остаточно закріпились як основна сила у регіоні.

Діяльність 7-ої омбр і 81-ої тактичної групи пов'язана з поступовою стабілізацією обстановки, що дало можливість із часом передати контроль над провінцією іракським силам безпеки.

Українськими миротворцями протягом їхнього перебування в республіці Ірак виконано значний обсяг роботи, зокрема:

- знищено майже 1 850 тис. боєприпасів;
- затримано близько 14 тис. осіб;
- вилучено 825 одиниць зброї та майже 165 тис. боєприпасів, у тому числі близько 148 тис.

набоїв;

- здійснено понад 3 тис. конвоїв та майже 14 тис. патрулювань;
- підготовлено 6 тис. військовослужбовців іракської армії. Зокрема, третя бригада восьмої національної дивізії військових сил Іраку повністю підготована українцями;
- реалізовано майже 350 проектів з відновлення соціальної та матеріальної інфраструктури провінції Васіт на загальну суму понад 15 млн. доларів США. Зусиллями вітчизняних солдатів було збудовано 16 шкіл, де навчаються понад 4 тис. учнів. Було відремонтовано 7 дитячих садків, 4 автомобільні шляхи та 3 лінії електропередач, завдяки чому понад тисяча іракських сімей отримали світло. Також українці відновили 4 об'єкти водопостачання, які забезпечують питною водою понад 35 тис. місцевих жителів;
- надано кваліфіковану медичну допомогу майже 40 тис. хворих, серед яких – іракські військові та місцеві мешканці, військовослужбовці інших контингентів багатонаціональної дивізії «Центр-Південь» [13].

В період перебування українського миротворчого контингенту в республіці Ірак загинуло 18 військовослужбовців, близько 40 отримали поранення. Українське суспільство не розуміло, за що воюють українські воїни у чужій країні, вітчизняні політики намагались одночасно загравати і з українським суспільством, і з владою США. Тим не менше зі вступом на посаду Президента Віктора Ющенка справу остаточно було вирішено на користь виведення українських військ.

Україна сподівалась отримати значні економічні дивіденди від участі у післявоєнному відновленні Іраку, проте, починаючи з 2003 р., постійно спостерігається скорочення товарообігу між двома державами. Цьому сприяє і той факт, що, зосередившись на військовій та енергетичній сфері, українські урядові та бізнес-делегації фактично ігнорували інші сфери економічного співробітництва. До того ж в Україні відсутня чітка економічна політика відносно Близького Сходу взагалі та Іраку зокрема.

Найсерйознішим здобутком стало підписання у 2009 році найбільшої в історії України операції з продажу військової техніки на загальну суму \$2,4 млрд. Цей контракт уклала державна компанія Укрспецекспорт [2]. Експерти наголошують, що контракт з Іраком українській стороні вдалося отримати за підтримки США, що залишили без уваги пропозиції російських виробників. Окрім танків і бронетехніки, Україна отримала можливість постачати до Іраку літаки, високоточні засоби ураження, а також надавати послуги з ремонту, обслуговування і модернізації військової техніки. Іракський контракт забезпечив роботою понад 80 українських підприємств (зокрема, Харківське конструкторське бюро машинобудування ім. Морозова, завод ім. Малишева), більшість яких простоювали.

На сучасному етапі існує низка негативних чинників, які впливають на українсько-іракське економічне співробітництво, серед них: недостатня підтримка з боку уряду; низький рівень представництва українських компаній в Іраці як безпосередньо, так і через посередників; брак інформації про тендерні пропозиції та попит в Іраці, а також про можливості українського бізнесу. Так, на сьогодні лише одна особа з торговельно-економічної місії у складі посольства України в Іраці займається цими питаннями, що є вкрай недостатнім.

Таким чином, український миротворчий контингент перебував у складі багатонаціональних сил зі створення умов стабільності та безпеки в Республіці Ірак протягом майже двох років – з серпня 2003 по грудень 2005 р. Аналіз його діяльності дозволяє визначити основні успіхи та прорахунки цієї кампанії. Перш за все, український миротворчий контингент зробив вагомий внесок у процес встановлення миру та безпеки у регіоні, свідченням чого є ціла низка успішно виконаних завдань і проведених операцій. Важливе значення має набутий досвід організації морально-психологічного забезпечення українського військового контингенту, що перебував в умовах, коли відірвані від дому українські військовослужбовці були вимушені витримувати значне психологічне навантаження. З метою відновлення духовних і фізичних сил миротворців командуванням контингенту було організовано систему дозвілля миротворців, яка включала в себе низку спортивних і культурно-розважальних заходів. Важливе значення для підтримки бойового духу військовослужбовців мала можливість спілкування зі священнослужителями різних конфесій.

Цінним для подальшої миротворчої діяльності Збройних сил України став досвід місії,

кінцевою метою якої було створення умов для передачі повноважень щодо підтримання стабільності та правопорядку в країні місцевим органам влади та силовим структурам Іраку. Досягнення цих умов планувалось за рахунок забезпечення всебічної підтримки місцевих урядових структур і підготовки боєздатних підрозділів іракських сил безпеки.

Література

1. Бруз В.С. ООН і врегулювання міжнародних конфліктів / В.С. Бруз // Політика і час. – 2005. – № 5. – С. 90–96.
2. Забезпечення інтересів України в Іраку: втрачені можливості та реальні перспективи. – [Електронний ресурс]. – Доступ до джерела: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/september08/8>.
3. Історія участі Збройних Сил України у міжнародних миротворчих операціях. – [Електронний ресурс]. – Доступ до джерела: <http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=ua&part=peacekeeping&sub=history>.
4. Козинець І. П. Участь Збройних Сил України у міжнародній миротворчій діяльності (1992 – 2006 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 20.02.22 «Військова історія» / І. П. Козинець. – Київ, 2008. – 20 с.
5. Куліш Ю. Той, хто вважає миротворців військовими заробітчанами, просто не поважає пам'ять загиблих, які вже ніколи не побачать України / Юрій Куліш // Армія України. – 2005. – 22–28 січня. – С. 4.
6. Кушнір П. Т. Історія миротворчої діяльності на Близькому Сході в 1945 – 2006 роках: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец.: 07.00.02. «Всесвітня історія» / П. Т. Кушнір. – Донецьк. – 2006. – 23 с.
7. Лега А. Ю. Сутність операцій з підтримання миру (миротворчих операцій) / А. Ю. Лега. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: http://www.rusnauka.com/14_APSN_2008/Istoria/32/33/html.
8. Матеріали інтерв'ю з жителем Іраку Фаїзом Лішаматі від 17 грудня 2010 р. (інтерв'юєр – С. О. Зінковський).
9. Матеріали інтерв'ю з українським миротворцем, учасником бойових дій в Іраку В.В. Аполіковим від 28 вересня 2010 р. (інтерв'юєр – С.О. Зінковський).
10. Матеріали інтерв'ю з українським миротворцем, учасником бойових дій в Іраку Л. В. Пономарьовим від 3 жовтня 2010 р. (інтерв'юєр – С. О. Зінковський).
11. Матеріали інтерв'ю з українським миротворцем, учасником бойових дій в Іраку С. В. Ярославцевим від 17 вересня 2010 р. (інтерв'юєр – С. О. Зінковський).
12. Мельник А. Про міфічну миротворчість в Іраку / Анатолій Мельник // Високий Замок. – [Електронний ресурс]. – Доступ до джерела: <http://www.wz.lviv.ua/pages.php?ac=arch&atid=39345>.
13. Міністр оборони України Анатолій Гриценко зустрів у Львові останню групу українських миротворців зі складу національного миротворчого контингенту в Республіці Ірак і привітав наших миротворців з поверненням додому та успішним завершенням місії // Прес-служба міністерства оборони. – [Електронний ресурс]. – Доступ до джерела: http://www.mil.gov.ua/news/print_news.php?id=6440&lang=ua.
14. Повернення своїх хлопців з патрулювань я чекав, як батьки чекали з війни синів... – [Електронний ресурс]. – Доступ до джерела: <http://www.gur.gov.ua/content/bilyuk-return-of-my-boys-from-patrols.html>.
15. Попко С.М. Застосування українського миротворчого контингенту в операції з підтримання миру в Республіці Ірак у 2003 – 2005 рр.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 20.02.22 «Військова історія» / С.М. Попко; Нац. ун-т оборони України. – К., 2010. – 20 с.
16. Тимошук В. Відкрито офіцерський клуб / Володимир Тимошук // Військо України. – 2003. – № 11–12. – С. 33–34.
17. Указ президента України «Про направлення миротворчого контингенту для участі України у міжнародній миротворчій операції в Республіці Ірак» // Офіційний вісник України. – 2003. – № 24 (27 червня). – С. 32. – Ст. 1122.
18. Українсько-іракські відносини. – [Електронний ресурс]. – Доступ до джерела: <http://www.mfa.gov.ua/main/ua/publication/content/1045>.
19. Шамрай В.О. Участь Збройних сил України в міжнародних миротворчих операціях / В. О. Шамрай, І. М. Коропаткін // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – Хмельницький: ІРУС. – 2006. – № 6. – С. 232–242.